

= Menneskerettsalliansen

www.menneskerettsalliansen.no
post@menneskerettsalliansen.no
Tel. 9904 3311
Enerhauggt. 7 H1415, 0651 Oslo

24. september 2013

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo
post@mfa.no
kppi til mfu@mfa.no

- Menneskerettsalliansen består av
- Foreningen for transpersoner
  - Harry Benjamin Ressurscenter
    - Kvinnefronten
  - LLH - Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner
    - Landsorganisasjonen for Romanifolket
    - Norges Handikapforbund
  - Norsk Forbund for Utviklingshemmede
    - Rettferd for Taperne
    - Skeiv Ungdom
    - Stopp Diskrimineringen
  - Synshemmede Akademikere
    - Taternes Landsforening
  - Uloba – Samvirke for borgerstyrt personlig assistanse

Menneskerettsalliansens høringsuttalelse om Utenriksdepartementets vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter

Her følger Menneskerettsalliansens høringsuttalelse om Utenriksdepartementets høringsdokument om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter.

1. Sikring av en helhetlig forståelse av menneskerettighetene

Menneskerettighetene er uløselig knyttet til prinsippet om at det gjelder absolutt alle mennesker uavhengig av identitet, som det presiseres i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 14 «Utøvelsen av de rettigheter og friheter som er fastlagt i denne konvensjon skal bli sikret uten diskriminering på noe grunnlag slik som kjønn, rase, farge, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, tilknytning til en nasjonal minoritet, eiendom, fødsel eller annen status.» Tilsvarende presiseringer finnes i artikkel 2 i FNs Konvensjon om sivile og politiske rettigheter og Konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

I denne sammenheng er det viktig å understreke at identitetsmarkørene som kommer inn under «annen status» ikke er mindre viktige enn de som er eksplisitt nevnt. Dette ser man blant annet av fokuset som både det europeiske og FNs menneskerettighetsregime i dag har på funksjonsevne, seksuell orientering og kjønnsidentitet og -uttrykk.

1.1. Historisk utvikling av fokus

Når man ser på fokuset på ulike identiteter i menneskerettslig sammenheng, er det viktig å være klar over hvordan fokuset på visse identitetsmarkører lenge var fraværende, enten på grunn av uvitenhet om problemstillingen, som med funksjonsevne, eller på grunn av mer

Menneskerettsalliansens høringsuttalelse om Utenriksdepartementets høringsdokument om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter

grunnleggende motstand mot visse gruppers grunnleggende menneskerettigheter, som med seksuell orientering og kjønnsidentitet og -uttrykk.

1.2. Paris-prinsippene i historisk sammenheng

Det er viktig å se Paris-prinsippene, som ble formulert 1991 og vedtatt av FN's generalforsamling i 1993, i lys av den historiske utviklingen. Rasisme er det eneste eksempelet på fordommer og diskriminering som er eksplisitt nevnt, mens personer med nedsatt funksjonsevne bare blir referert til som en sårbar gruppe, nevnes ikke kjønn, kjønnsminoriteter og seksuelle minoriteter i det hele tatt. Ut fra hvordan diskriminering av funksjonshemmede og kjønnsdiskriminering stiller likt med rasisme i FN-systemet i dag med sine egne FN-konvensjon og LHBT-diskriminering er høyt på agendaen både i FN og Europarådet, er det derfor viktig at disse problemstillingene får det samme fokus som rasisme i en nasjonal institusjon for menneskerettigheter i Norge.

1.3 Norske utfordringer

I Norge er det dessverre en uformell, men høyst reell tradisjon å overse visse grunnleggende menneskerettslige problemstillinger når man opererer med menneskerettigheter. Dette er noe som primært har rammer funksjonshemmede, seksuelle minoriteter, kjønnsminoriteter, og andre grupper som kommer inn under menneskerettighetenes «annen status»-identitet, som tradisjonelt er blant de mest diskriminerte i det norske samfunnet. Også kjønnsperspektivet, alder og sosial bakgrunn blir ofte oversett i norsk menneskerettighetsdiskurs.

1.4 Problemer med høringsdokumentet

Menneskerettsalliansen er bekymret for at den samme mangelfulle forståelsen av menneskerettigheter også kan synes å prege dette høringsdokumentet. Ingen steder i dokumentet nevnes for eksempel seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, selv om dette representerer en av de viktigste menneskerettighetsutfordringene både i og utenfor Norge. Ikke en eneste organisasjon som arbeider for likestilling og menneskerettigheter på grunnlag av seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk er heller på høringslisten. Når det gjelder funksjonshemmedes organisasjoner er også svært få representert på høringslisten, mens organisasjoner for flere andre sterkt diskriminerte grupper heller ikke er å finne på listen. Også organisasjoner som arbeider med kjønnslikestilling er underrepresentert.

1.5 Om diskriminering og fokus på tradisjonelt diskriminerte grupper

Siden Likestillings- og diskrimineringsombudet, som det påpekes i punkt 8.4, allerede har en sterk rolle på feltet rasediskriminering, ser UD «av den grunn» at det ikke ser «ut til å være noe særskilt behov for å fremheve bekjempelse av diskriminering som et eget punkt i ansvarsoppgavene til en ny nasjonal institusjon». Når det gjelder feltet diskriminering, kan det samme sies, fra UD's resonnering, om LDOs rolle på de andre diskrimineringsfeltene som kommer inn under LDOs mandat. Samtidig er det viktig fra et menneskerettslig perspektiv at en nasjonal institusjon opprettholder samme fokus på kjønns spørsmål, funksjonshemmede, seksuelle minoriteter, kjønnsminoriteter, livssynsminoriteter og andre utsatte sosiale minoriteter, som UD foreslår institusjonen skal ha på urfolk og andre etniske minoriteter – ikke minst i sammenheng med institusjonens rolle i å samordne ulike aktørers innsats.

Det er dessuten svært viktig at NI også er klar over at mye diskriminering på grunnlag av det som menneskerettighetene definerer som «annen status», ikke har noen beskyttelse verken i norsk lov eller i LDOs mandat.

Menneskerettsalliansens høringsuttalelse om Utenriksdepartementets høringsdokument om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter

1.6 Utenrikspolitiske konsekvenser og konsekvenser av Norges utenrikspolitikk

Som det påpekes i 12.2 står arbeidet for å beskytte og fremme menneskerettigheter sentralt i Norges utenrikspolitikk. Norge har blant annet vært ledende i å fremme menneskerettigheter for kjønnsminoriteter og seksuelle minoriteter internasjonalt. For at Norges troverdighet og påvirkningsevne i det internasjonale menneskerettighetsarbeidet skal kunne opprettholdes og forhåpentligvis styrkes, er det derfor viktig at en nasjonal institusjon har samme fokus på kjønnsminoriteter og seksuelle minoriteter som Norge har hatt i utenrikspolitikken. Norsk utenrikspolitikk har dessverre ikke hatt et tilsvarende fokus på menneskerettigheter i forbindelse med funksjonshemmede og «annen status»-identiteten. Det er derfor desto viktigere både at Norge styrker dette fokuset utenrikspolitisk og at en nasjonal institusjon ivaretar dette fokuset.

1.7 Sammensetning av nasjonal institusjon

Menneskerettsalliansens støtter Innvandrernes landsorganisasjons påpekning om at det er viktig at en ny nasjonal institusjon har en pluralistisk sammensetning. INLO fremhevet spesielt at etniske minoriteter må ivaretas (6.4). Det er selvfølgelig akkurat like viktig at andre minoriteter ivaretas, som f.eks. funksjonshemmede, seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter..

1.8 Sammensetning av rådgivende utvalg

Menneskerettsalliansen mener det må sikres at det rådgivende utvalg har medlemmer med spesialisert kompetanse om kjønsspørsmål, livssynsspørsmål, funksjonshemmede, etniske minoriteter, seksuelle minoriteter, kjønnsminoriteter, og problemstillinger som berør andre spesielt utsatte grupper.

1.9 Sikre helhetlig fokus på menneskerettighetene

På grunnlag av det tradisjonelt mangelfulle menneskerettsfokus på menneskerettigheter i Norge i sammenheng med fokus på visse grupper, og spesielt på grunnlag av hvordan dette mangelfulle fokuset dessverre kan synes også å ha preget dette høringsdokumentet, ber Menneskerettsalliansen derfor UD å være spesielt årvåken nettopp for at å sikre at praksis i en nasjonal institusjon for menneskerettigheter inkluderer et fokus på kjønn, funksjonsevne, etnisitet, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og -uttrykk, sosial bakgrunn og – ikke minst – menneskerettighetenes «annen status».

2. Fokuset for nasjonal institusjon for menneskerettigheter

Menneskerettsalliansen støtter UD i at nasjonal institusjon for menneskerettigheter først og fremst må konsentrere seg om nasjonale forhold og at dette må utgjøre tyngdepunktet i institusjonens arbeid (8.1).

3. Institusjonell uavhengighet og ressurser

Menneskerettsalliansen støtter UD i deres krav om lovfesting av reell institusjonell uavhengighet for en nasjonal institusjon (10.5.3). Dette må også sees i sammenheng med at institusjonen tilføres tilstrekkelige ressurser.

med vennlig hilsen

Dag Øistein Endsjø (sign.)

Leder, Menneskerettsalliansen

*Menneskerettsalliansens høringsuttalelse om Utenriksdepartementets høringsdokument
om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter*